

nitus vrgere, quia est quibuscunque verbis dari possit quis tutor, attamen intelligitur, quod apta sint significare patris testatoris mentem, ut in specie scripsit Bald. in l. omnia. col. 1. vers. nunquid mater, C. ad S. C. Tertul. cum dixit matrem ceteri relictam tutricem, quando testator vsus est verbis congruis, confert quos dicimus legata quibusuis verbis posse relinqui, §. 2. Inst. de leg. intelligitur tamen verbis aptis, & idoneis, ut explicat ibi gloss. & Doctor. Quod verò verba, de quibus nostro in casu, sint apta significare tutelæ dationem, non satis constat.

Quartò adducitur traditio, & doctrina quædam Bal. de qua dicemus statim.

Secunda itaque fuit opinio Iasonis in dicta l. Centurio, ff. de vulg. & pupil. sub titur, qui dixit, prædictis verbis non præsumi datum tutorem, quam quidem opinionem visus est probare Alciat. in l. in vulgari, §. ult. ff. de verb. signific.

Primò motus est Iason tex. l. qui in aliena, §. quæquæ, ff. de nego. gest. ubi verbis illis dubijs, quod mater gerat negocia filij, non censetur data tutrix ipsa mater filijs. Nec repugnat consideratio illa Galliaula in dicta l. Centurio, nu. 38. cum dixit, dictum §. quamquam, loqui secundum tempus illud Digestorum, quo nondum constitutum fuerat, matrem esse posse filiorum tutricem. Nam respondetur, quod & si eo iure Pandectarum mater esse non poterat legitima tutrix, attamen poterat esse testamentaria, adhibita, scilicet confirmatione Principis, l. ult. ff. de tutel. & l. 2. §. si mater, & ibi gloss. ff. ad S. C. Tertullian. Ille ergo verborum defectus in casu d. §. quamquam, fuit in causa, ne secundum voluntatem testatoris dici posset mater illa ita data tutrix, ut à Principe confirmari valeret. Ita acutè responderet Sfortia Oddo in tractat. de compendiosa substitutione, par. 4. in verbo, moriatur, vers. tu tamen.

Secundò adducitur tex. le. quidam deeedens, §. 1. ff. de admin. str. tut.

Tertia fuit opinio Ripæ in d. l. Centurio, numer. 199. ff. de vulg. & pup. sub tit. qui dixit, esse in arbitrio iudicis inspecta qualitate personæ illius, cui filius relictus fuit, declarare sensum horum verborum, & si reperiet illum idoneum, confirmabit eum in tutorem, argu. l. 1. ff. de cofirm. tutor. Et hæc quidem dixit Ripa ob id quod prædicta verba possunt habere duplicem sensum, quorum vnum est, quod data sit filij custodia, atque ita non tutela. Iterum, quod data sit Titio potestas, & consequenter in filium. Hanc opinionem confutavit Sfortia Oddo in loco supra allegato, in vers. 4. opinio. Et præter eum, falsam ob id existimo, quod de re adeo valde dubia atque ambigua, ut inde colligi nequeat certus sensus, nullum est iudicis arbitrium, alioqui sequeretur, quod nulla dispositio dubia, & perplexa inutilis esset. Id quod falsum esse ex iam dictis constat.

Quarta fuit opinio Sfortiæ Oddo in præcatis comment. de compendiosa substitutione, partic. 4. in verbo, moriatur, in fine, qui distinguit duos casus, quorum primus est, quando testator dixit, relinquo filium meum uiuum, & mortuum Titio cum omnibus suis bonis. Hoc casu (inquit Sfortia) locum habet opinio Socini, qui ita verè respondit in dicto conf. 83. Secundus est casus, quæ testator simpliciter relinquit filium suum uiuum, & mortuum Titio. Hoc casu (inquit Sfortia) locum habet secunda opinio Iaso. & Alc. Hæc probabilior cæteris mihi videtur. Cum n. relinquit Titio bona filij uiuentis, significare nil aliud possit, quam eorum curam, & custodiam, dicendum est, uoluisse relinquit Titium tutorem filio impuberi, & post pubertatem uoluisse eum esse curatorem, & administratorem. Quando uero simpliciter relinquit filium uiuum Titio, non tutelam, sed solum custodiam reliquisse dicitur, ut similis est casus in d. l. qui in aliena,

§. quamquam, ff. de admin. str. tut.

Est similis præcedenti disputatio, & casus, de quo Iason in l. manu uisiones, nu. 24. ff. de iust. & iure dicit, se respondisse. Testator ita dixerat, filium meum relinquo in manibus matris sue. Dubitandum fuit, an mater esseatur constituta tutrix. Dixit Iason, se respondisse, tutricem datam ea ratione, quia tantum est dicere, relinquo filium meum in manibus suis, quantum si diceret in potestate, que uerba tutelam significarent, cum manus potestate accipiatur, l. 1. C. de emancip. libero, ubi gl. Et quod testator relinquo filium suum in alicuius potestate, eum tutorem constitueret, docuit Bal. in cap. ex par. il. 2. de appell. & ibidem Dec. in primo notab. multis comprobatur Galliaula in d. l. centurio, nu. 539. & ibidem Ripa nu. 198. & Boer. in q. 124. nu. 6. Est etiam similis ille casus, quando testator legauit centum uxori, si non discesserit à filijs suis, dicitur eam reliquisse tutricem ipsi filijs. Ita probat tex. l. sed si hoc, §. cum vir, in fin. ff. de condit. & demonst. & ibidem annotarunt gloss. Castren. Ino. Iasin l. manu uisiones, n. 4. ff. de iust. & iure & Ripa in d. l. centurio, n. 198.

Diuersus est casus à præcedentibus, quando testator reliquit alicui filij sui custodiam & curam. Non n. hoc casu præsumitur reliquisse illum tutorem. Ita probat d. l. qui in aliena, §. quamquam, ff. de nego. gest. de quo diximus supra, & ibidem gloss. & Baldus, & singulariter esse dixit Roman. in singu. 165. Committo filium, & secuti sunt Galliaula in d. l. centurio, num. 539. & ibidem Ripa num. 198.

Simile scripsit Baldus in l. omnem, colum. 1. vers. nunquid mater, C. ad S. C. Tertul. cum dixit, quod si testator committit filium suum alicuius sollicitudini, non dicitur eum reliquisse filij tutorem, & Baldus secuti sunt Galliaula, & Ripa ubi supra, & Boer. in quæst. 124. num. 2. in fine.

Est etiam simile quod respondit idem Bald. in consil. 104. d. part. lib. 5. cum dixit, quod si testator ita dixit, uxorem meam esse dominam, & administratricem, & quod ei omnes subditi obediant, non præsumi relictam filiorum tutricem, & Bal. probarunt Rip. in d. l. cent. n. 198. & Boer. in q. 124. n. 3.

Est etiam simile quod respondit Are. in consil. 66. col. 1. vers. sed tamen his non obstantibus, cum dixit, quod si testator reliquit alicuius administrationem in filij sui, non dicitur eum reliquisse tutorem, & Aretinum secutus est Boer. in d. q. 124. num. 2.

Hic annexi potest quod dicimus de matre, cui lex de filiis filiorum tutelam, factam matri & auis, C. quando mulier tutelæ offic. fungi potest. Id quod intelligitur, nisi repugnet præsumpta patris uoluntas, l. scire oportet, §. sed si quis, §. de tut. & curat. datis ab his, & l. vnica. C. si contra matris uoluntatem tutor detur, & declarauit copiose in consil. 677. lib. 7.

Est etiam obseruandum in hac de tutore materia, & tractatione, tutorem præsumi datum illum, qui diu se p. tutore & gessit, ut respondit Soc. sen. in consil. 153. colu. 2. h. 2. quem secutus est Crau. in tract. de antiquit. temp. in 1. partic. 3. par. princip. num. 37.

Illud etiam annorandum est, neminem præsumi liberum ter acceptare tutelam sicuti tradunt Luc. de Pen. in l. 2. præsum. 100. C. de apoch. publ. li. 18. & Alc. de præf. reg. 3. præf. 18. & probatur tex. §. quoniam autem, in auth. ut qui obligat. perhib. res minor. & hoc maxime procedit in uiris religiosis, ut copiose differit Alc. præcit. loco.

Est pariter obseruandum, tutorem ex mala administratione suspectum præsumi, ita Soc. Sen. in consil. 193. n. 2. vers. confirmatur secundo, lib. 2.

Datio in solutum, uel pignus an præsumatur?

S V M M A R I V M.

- 1 Datio in solutum potius quam pignus præsumitur. Idque multo magis procedit, quando aliqua extant uerba, quibus infertur domini translatio, n. 7.
- Idem quando quis dicit se ponere creditorem in sui locum, num. 8. uel se assignare, uel tradere rem creditori omni meliori modo, num. 9.
- Idem adiecto pacto aliquo quod natura pignoris repugnet, & 3 exemplificatur, num. 10.
- Idem si alia ad sint comitatus, de quibus remissio, n. 11.
- Procedit etiam regula, quamuis uerba contrahentium conueniant contra pactum pignoris, dum tamen pacta conueniant dationi in solutum, num. 12.
- 2 Dominium translatum in dubio non præsumitur, quando nulla præcessit iusta causa transferendi.
- 3 Depositi potius in mutuum præsumendum sit. Intellectus l. veteribus ff. de pact. & in l. cum dominam, C. de pign. num. 4. & 5.
- 6 Dominus rei nemo præsumitur, nisi constet de principio dominij.
- 13 Pacta contrahentium magis spectanda quam uerba.
- 14 Pignus præsumitur potius quam uenditio, quando contrahentium pacta pignori, uerba uero uenditioni conueniunt.
- 15 Pignus potius præsumitur, quam in solutum datio, quando alias in dubio uerba pignori magis, quam in solutum dationi conueniunt.
- Idem si qualitas pactorum contrahentium, pignori, & non dationi in solutum ad. ptantur, n. 16.

P R Æ S V M P T. C L.

De hac præsumptione agendum erat post. 122. supra explicatam. Verum ne iam scriptum ordinem perturbarem, placuit de ea hic disserere. Pro regula itaque constituendum est, in solutum dationem potius quam pignus in dubio præsumi. Ita Aret. in consil. 159. num. 16. vers. & maxime, & Ias. in consil. 92. col. 3. vers. 4. princip. lib. 1. & hos secutus sum in consil. 201. n. 20. li. 5. & quibus accedunt Bart. Ang. Alex. relati à Rota Romana in decil. 168. num. 1. in 1. par. nouiss. editis. Et huius quidem traditionis, & regulæ ea est ratio, quod si dicimus esse pignus, & ipsum creditorem facere fructus suos contractus erit fœneratiuus, id quod præsumendum non est, ut post Baldum in l. rogasti, §. si tibi, in fin. si certum pet. & alios, scripsi supra in præsumpt. 122. numer. 2. in consil. 109. n. 3. lib. 2. in d. consil. 201. num. 20. lib. 3. & in consil. 353. lib. 4. Si uero dicimus, ipsum creditorem debere imputare fructus in sortem, atque ita ferre damnum sui capitalis, ut si de aliquo lucro permaneat apud debitorem, aduersus æquitatem erit, quam considerat Imperator in l. curabit, Cod. de actio. empt. Et in dubio nemo præsumitur iactare suum, l. cum de indebito, in princip. ff. de probat. & scripsi copiose in lib. 2. de Arbitrar. iud. casu 88. col. 1. Nec huic traditioni repugnant considerationes Afflicti in dec. 373. qui dixit, in dubio præsumi pignus, non autem in solutum dationem. Et primo ea ratione motus est, quod in dubio non præsumitur translatum dominium, dicta l. cum de indebito, & scribit Cyn. in l. incendium, in fin. Co. si cert. pet. in dubio non præsumi rem traditam, ut transferatur dominium, sed potius præsumi depositum. Vnde (inquit Affl.) nuda traditio ne non transferatur dominium l. nunquam nuda, ff. de ac. qu. rer. dom. Verum respondetur in dubio non præsumi translatum dominium, quando nulla præcessit iusta causa transferendi, ut in casu d. l. cum de indebito. quam explicauimus supra in præsumpt. & in l. 2. de Arbit. iud. ca.

su 88. n. 1. secus si causa præcessit, ut probant text. l. si ita diltrahat. ff. de contra henda emp. & l. 1. §. & est quæst. ff. pro dote, & scripsi supra in præf. 34. n. 5. ubi n. 12. post Jacob. Butrigar. & Alberic. declarauit dic. l. nunquam nuda, ff. de acq. rerum dom. ut intelligatur de nuda causa habili ad transferendum dominium, ut si est depositum vel commodatum, id quod non contingit in casu nostro, ubi extat creditoris creditum, quod præbet iustam causam transferendi in eum dominium rei, deinde tibi à debitore traditæ. Nec obstat illa traditio Cyni in d. l. incendium, in fine, quia uerius est Cynum affirmasse præsumi potius mutuum, & sic translatum dominium quam depositum, in quo non transferatur dominium. Ita Cyn. ipsum commemorauit supra in d. præsumpt. 34. n. 1. Non etiam uiget secunda consideratio Afflicti in d. dec. 373. num. 3. vers. item quia, cum dixit in dubio præsumi id quod est minus damnosum debitori, l. semper in obscuris, de reg. iur. Nam respondetur, maius detrimentum considerari ex parte creditoris, nisi res data cedat in solutum. Nam & re, & eius fructibus careret, quod equitati repugnat, ut dixi supra.

Non etiam obstat tertia consideratio eiusdem Afflicti in d. dec. 373. n. 3. in si. cum dixit, in dubio sumi interpretationem contra creditorem asserentem rem sibi datam esse in solutum, cum id non probet, l. veteribus, ff. de pact. Si quidem responderetur, uigendo pertinere ad debitorem probare se pignoris nomine rem illam tradidisse creditori, cum proponendo se illam luere uelle, aitoris partes sustineat, & præterea illa regula l. veteribus, ff. de pactis, locum non habet, quædo maior uerisimilitudo est pro eo qui uendit, uel promittit, ut declarat ibidem gloss. & post Bald. Ias. in l. stipulatio ista, §. in stipulationibus, n. 4. de verb. obl. Est sanè magis uerisimile pro creditore, quod uoluerit sibi satisfieri, non autem recipere pignoris loco, ut deinde damnum sentiat, imputando fructus in sortem. Non etiam repugnat tex. l. cum dominam, §. C. de pign. quem ad rem hanc allegauit Afflicti in d. dec. 373. n. 5. quo dixit probari in solutum dationem non præsumi, nisi probetur, nam eo in textu hoc non habetur, sed pro constati præsupponitur, rem prius pignoratam, deinde in solutum datam fuisse. Et sola erat dubitatio respectu araris ipsius debitoris.

Non pariter obstat illa traditio Bald. in l. siue possidetis, C. de probationibus, commemorata ab Affl. cum dixit Bald. quod nemo præsumitur dominus alicuius rei, nisi constet de principio dominij. Nil sanè obstat traditioni hæc in nostro in casu satis constat de ipsius dominij principio, quod ortu habuit ex ipsa traditione, quæ non causa pignoris, sed dationis in solutum facta est, quæ uero secundum eundem Afflicti, scribit Bar. in l. ult. de iure dominij. impetr. nil ad rem nostram pertinet. Et in illa constitutione d. l. ult. pro constanti præsupponitur, rem fuisse pignori datam, & agi solum quando elapso tempore, uendit à creditore possit, uel aliter eius dominium in se transferri. Et demum quod subiungit Afflicti in ult. uerbis, iudicem in dubio el gere debere uiam illam, qua uerique parti consulatur secundum Alex. in l. 1. col. 4. ff. si quis cautio. retorqueri facile potest, cum utriusque magis consulti sit, si dicimus esse in solutum dationem potius quam pignus. Nam eo modo debitor liberatus erit, & creditor consequeretur, quod sibi debetur.

Hæc regula, & traditio, quod, si præsumatur potius in solutum datio, quam pignus, locum habet & multo magis, quando aliqua extant uerba, quibus significatur ipsa dominij translatio, sicuti quando debitor dixit, se rem illam pro eo, quod debet assignare. Ita in specie probat l. dotis fructus, §. ultim. cum l. sequen. ff. de iure dotium, & scribunt Bar. Bal. & alij multi, quos congeffi in consil. 201. nu. 6. & nu. 10. Et illis accedit Cyn. in consil. 228. num. 8. & 9. lib. 4. qui copiose differit. Idem est, quando debitor dixit,

8 dixit, se ponere creditorem in sui locum. Nam & tunc dicitur dedisse in solutum, cum illis verbis dominium transferit, sicuti auctoritate multorum scripsi in dicto consil. 201. num. 13. Idem quando debitor dixit se assignare, vel tradere rem illam creditori omni meliori modo. His enim verbis significavit debitor, in solutum dare rem illam, sicuti respondit Corn. in d. consil. 228. n. 11 ad finem lib. 4. quem secutus sum in consil. 201. num. 16. lib. 3. Idem est, quando pactum aliquod ipsi traditioni rei adiectum repugnaret naturæ pignoris, & convenirent ipsi in solutum dationi, sicuti quando conventum fuit, quod esset in creditoris facultate consequendi suum creditum, & quod interim pro sui libito possideret rem à debitore sibi traditam. Hoc enim pactum repugnat naturæ, & substantiæ pignoris, quæ est, ut sit in potestate ipsius debitoris, ut pro sui libito solvat quod debet, & rem illam à se traditam repetat. Et propterea coniectura est, quod res ipsa fuerit potius data in solutum, quam pignorata, ut post Soc. & Neu. scripsi in d. consil. 201. n. 17 & accedunt alia nonnulla coniectura suadentes dationem in solutum, non autem pignus, relatæ à Rot. Rom. in dec. 168. in 1. p. in nouissimis.

Extenditur primò traditio, & regula hæc, ut locum habeat, etiam si verba convenirent contractui pignoris, pacta verò in ita inter ipsas partes convenirent in solutum dationi. Hoc etiam casu præsumitur in solutum datio non autem pignus, cum spectanda magis sint pacta, quàm verba. Ita in specie responderunt Aret. in consil. 159. n. 16. ver. ex his infertur, & nu. 17. ver. sic. vel secundo potest responderi. Socin. sen. in consil. 9. n. 36. lib. 1. Natta in consil. 496. n. 13. ver. non enim obstat, lib. 2. & Decia. in consil. 35. num. 44. lib. 2. qui respondit de eadem facti specie, de qua, & ego ipse in d. consil. 201. vbi nu. 27. commemo-raui præcitate Doct. & his accedit Boer. in q. 502. col. 4. ver. & pro hoc allegat textum, post Barb. in capit. illo vos, in si de pignoribus, qui dixit, contra pignus præsumi potius quam traditio, quando pacta pignori conveniunt, & verba venditioni, & confert quod scripsi supra in præf. 105. n. 11. Extenditur secundo, ut locum habeat etiam, quando res expressè data est pignori, ultra tamen iustum eius valorem, ita quod non sit spes luitionis. Nã & hoc casu præsumitur datio in solutum, non autem pignus. Ita Anton. Negul. in tra. de pignor. & hypothecis in 1. memb. 3. par. princip. q. 9. n. 27. Soc. sen. in l. 1. § per seruum. n. 8. ff. de acquir. poss. & Vrillus in addition. ad Afflic. in decil. 373. n. 5. qui sic declarant responsu Scæ uol. in l. qui habebat. in prin. ff. de leg. 3. quo adducti similia scribunt congesti à Tiraq. de retract. consanguin. in probatio. n. 36. & in §. 1. gl. 14. n. 127. & accedit Anton. Corf. in singulari in verbo, penna, incipit prohibitus alienare. Et secundum prædicta Negul. & Soc. traditionem audiui iudicasse Senatam nostrum anno 1560. die 28. Apr. inter Io. Bapr. Rab. & fratres de Luffis, & anno 1562. die 2. Mart. inter Reinart. & Fodicos. Ita quoq. hoc anno 1595. die 13. Nouemb. me Præsidente iudicavit Magistr. extraord. in causa D. Gabr. Panigarolæ, contra quendam delatorem.

Receditur tamen à prædicta regula, & traditione contrarijs coniecturis, & prima quidem est coniectura, quæ desumitur à verbis, quæ pignori magis, quam in solutum dationi conveniunt. Non enim in dubio à proprietate verborum recedendum est, non aliter, de leg. 3. cū similibus.

Secunda est coniectura ducta à qualitate pactorum, quæ pignori, & non dationi in solutum adaptantur, sicuti sensit Boer. sup. citatus, & ego ipse in consil. 201. num. 2. 3. & 4.

Liberatio generalis, vel uniuersalis, an & quando præsumatur restricta quod petita, & persecuta tantum, vel potius omnia etiam non cogitata comprehendat?

S V M M A R I V M.

- 1 Liberatio debitoris duplex, naturalis tantum, civilis cui natura cooperatur, & civilis tantum, & qualis quæque sit ibid.
- 2 Liberatio generalis facta super petitione generali, præsumitur comprehendere omnia.
- 3 Liberatio generalis non liberat tutorem à restitutione rei, quæ apud ipsum reperita fuit, & ab ipso dolo occultata.
- 4 Dolus culpa præponderat.
- 5 Liberatione generali non comprehenduntur ea quæ iure dominij possunt vendicari.
- 6 Transactio, & liberatio patris verbis generalibus facta, non præiudicat quoad res, & bona filiorum.
- 7 Transactio, & liberatio specialis facta super petitione speciali, nil aliud comprehendit, præsumitur, quam rem petitam.
- 8 Liberatio generalis facta super petitione speciali, restringitur ad rem petitam, & exemplificatur in pacto, in compromisso, et laudo, & in confectis calculis, n. 9. 10. & 11.
- 9 Secus si per multum temporis post creditor nil pro alijs causis petit à debitore, quia tunc liberatio præsumitur omnia comprehendere, num. 15.
- 10 Idem si in generali liberatione creditor aliqua ex his, quæ non fuerant petita, sibi referuauit, quia tunc reliqua non referuata remississe præsumitur, n. 16.
- 11 Fructus, penna, & similia accessoria rei specialiter petita, in generali liberatione comprehenduntur.
- 12 Idem de appendicis, & conuexis rei pro qua facta fuit liberatio num. 13. & 14.
- 13 Liberatio facta verbis amplissimis, & uniuersalibus quæ salua ratione recti sermonis restringi non possunt ad rem controuersam, sed ad eam solam non se restringit. Idque procedit etiam quo ad ea, quæ etsi in specie, in genere tamen cogitata fuerunt, num. 19.
- 14 Liberationibus in faciendis cauendum est à sermone nimis effuso.
- 15 Liberatio amplissimis verbis facta, comprehendit etiam incogitata, quod declaratur, nu. 21.
- 16 Cogitatio in genere, ex amplissimis verbis intenuerisse præsumitur.
- 17 Liberatio trahitur ad incogitata, quando creditor ita expressè voluit.

P R A S V M P T. C L I.

EGregia, & frequens est hæc disputatio, in qua exordium est prius cum Bal. in l. sub prætextu, la. 2. n. 13. ver. tu dic. C. de transact. triplicem esse liberationem, scilicet naturalem, scilicet tantum, civilem, cui natura cooperatur, & civilem tantum. Est liberatio naturalis, illa quæ fit solutione numerata pecunia. Hæc (inquit Bald.) nunquam se extendit, nisi quatenus solutum est, l. si ex pluribus, in princ. ff. de solut. & l. si ex maiore, C. de except. civilis verò liberatio, cui natura cooperatur est illa, quæ fit creditoris confessione, qua asserit sibi fuisse numeratum. Habet hæc vim solutionis, lapsis triginta diebus, intra quæ opponi poterat exceptio non numeratæ pecuniæ, l. in contrac. C. de non num. pec. Hæc pariter secudum Bal. in d. l. sub prætextu, nunquam se extendit, nisi quatenus confessus est creditor, se recepisse. Ita Bald. qui dixit, probari eisdem iuribus sup. cit. De duabus liberationibus nostra non est disputatio. Tertia est liberatio, quæ Bald. in loco præall. appellat civilem simpliciter, sicuti est illa, quæ fit mediante transactione, vel pacto, vel acceptilatione. De hac autem tertia liberatione differendum est nunc. Quia in remissa illa distinctione Bald. in d. l. sub

d. l. sub prætextu, la. 2. n. 13. C. de transactionibus. distin-guo atq. constituo quatuor casus.

Primus est, quando petitio, & prosecutio fuit generalis, & liberatio pariter generalis. Hoc sanè in casu præsumitur, quod liberatio comprehendat omnia, ex epli gratia, si pupillus finita tutelæ administratione, petijt à tutore reddi sibi rationem administrationis de omnibus à se gestis, & administratis, & restitui sibi ea, quæ ex suo patrimonio sunt apud ipsum tutorem, si deinde transigatur inter ipsum pupillum, & tutorem, libereturq. tutor verbis generalibus, præsumitur etiam liberatus à restitutione alicuius rei pupilli, quæ deinde reperitur apud ipsum tutorem. Hoc exemplo vti sunt Castr. & Ias. in dic. l. sub prætextu, col. 1. & n. 1. ver. ex hoc apparet. Alex. in consil. 46. li. 1. Ruin. in consil. 25. n. 17. li. 1. & declarat Nat. ta in consil. 102. n. 5. & 6. lib. 1.

Declaratur primò hic casus, ut locum non habeat, quando res illa pupilli reperita apud tutorem, fuisset à tutore ipso in dolo occultata. Nam tunc tutor à restitutione illius rei non præsumitur liberatus. Ita Ias. in d. l. sub prætextu, n. 3. ver. 1. fallentia, post Bald. ibid. n. 14. Nat. ta in consil. 13. n. 2. & 5. li. 1. & ij quidem moti sunt text. l. tres fratres, ff. de pact. vbi generalis liberatio ad res dolo occultatas non trahitur, & accedit ratio, quod dolus, qui delictum est, gl. in l. 1. ff. de fideiuf. tutor. non debet prodesse ipsi tutori, siue hereditaria, in fin. ff. de nego. gest. l. itaq. fullo, ff. de furt. & l. relocatorum, in fin. ff. de interd. & releg. rursus (inquit Ias.) etsi pupillus est in culpa faciendi generalem liberationem, attamè cum tutor sit in dolo occultando rem, dolus iste præponderat ipsi culpa, l. rem si obstitit, in fi. ff. ad leg. Aquil.

Hic intelligimus minus rectè respondisse Fulgos. quæ recentet, & in probat Ias. in d. l. sub prætextu, col. 1. ver. pro intellectu, & practica, C. de transac. Respondit sanè Fulgos. pupillum petere, & consequi non posse iocalia matris à tutore occultata, dum redderet rationem administrationis, ob id, quod ipsum tutorem verbis satis amplis, & generalibus liberauerat. Minus rectè sensit Fulgos. secundum Iason. per tex. d. l. tres fratres, & rursus, quia in generali liberatione non continentur ea, quæ iure dominij possunt vendicari. Ie. Aurel. §. Maria. ff. de lib. leg. & ibidem Bartol. & idem in l. non solum. 2. §. vlt. ff. eod. Bald. in l. pact. q. 12. C. de collat. & alij plures, quos congesti Ias. in d. l. sub prætextu, n. 2. C. de transactionibus. & præter eum alios ego commemorari in l. lib. seq. in præf. 184. n. 12. & in consil. 496. n. 57.

Declaratur secundo, ut non habeat locum, quando pater transigisset generaliter, suumq. aduersarium verbis amplis, & generalibus liberasset. Nam tunc illa transactio, & liberatio non præiudicat quo ad res, & bona filiorum. Ita in specie declarat Ias. in d. l. sub prætextu, n. 5. ver. 2. fallentia. C. de transac.

Secundus est casus, quando petitio, & prosecutio fuit specialis, & transactio liberatioq. pariter specialis. Hoc sanè casu præsumitur, quod liberatio nil aliud petitus comprehendat, quam illam. Ita Ias. in d. l. sub prætextu n. 1. ver. vbi autem, C. de transac. qui sic est interpretatus Lage, eo. tit. vbi idem Ias. in princ.

Tertius est casus, quando petitio, & prosecutio fuisset specialis, transactio verò, & liberatio generalis. Hoc sanè casu præsumitur, quod liberatio restringatur ad rem illam, & petitam, exempli gratia, debebas mihi ex diuersis causis, & reputa ex causa murri centum, ex causa depositi ducenta, ex causa legati trecenta, egi ex causa mutui, petendo illa centum, deinde transigi tecum, & verbis amplis, & generalibus te liberaui. & promisi nihil amplius à te petere, non dicit liberaffe te ab his, quæ ex causa depositi, & legati mihi debebas. Hoc exemplo vti est Castr. in d. l. sub prætextu, la. 2. & Ias. ibid. n. 1. ver. si autem petitio. Alio exemplo vti est Bald. in eadem l. sub præ-

textu, n. 13. ver. Doctor. dicunt, dum post. gl. in l. Lucius, C. eod. de transac. dixit, quod si liberaui tutorem ex certa causa administrationis, & reputa falis, cerè in ea liberatione, & quietatione nil aliud continetur quam administratio falis, cum (inquit Bald.) liberatio hæc restringatur à causa in ea inserta, Hunc casum probauerunt etiam Cyn. Bart. Ang. Sal. Alex. & alij multi, quos congesti Ant. Gabriel. in l. 6. concl. in tit. de reg. iur. in concl. 4. n. 21. & accedit Calcan. in consil. 19. n. 28. in fi. Rui. in consil. 210. col. vlt. in prin. li. 1. Affl. in dec. 319. n. 5. Nat. in consil. 113. n. 1. & 2. li. 1. & Bellon. in consil. 6. n. 14. Comprobatur hic casus eo simili, quo dicimus pactum in verbis generalibus conceptum, restringi ad rem, de qua agebatur, vt. §. idem quæ sit, ff. de condic. indeb. & l. si ex pluribus, ff. de sol. & tradunt Ias. in d. l. si de certa, n. 4. ver. sic etiam. Idem est in compromisso, & laudo, & quæ restringuntur ad rem de qua erat contentio. l. si cum dies, §. plenè, ff. de recept. arb. & tradit Ias. in d. l. si de certa, n. 4. ver. simile est in compromisso, sic etiam Anch. in c. 1. ad fi. ver. item in compromissis, de transac. Corn. in consil. 168. col. 2. ver. his tamen non obstantibus, li. 1. Calcan. in consil. 19. n. 29. & Ant. Gabr. in l. 6. concl. in tit. de reg. iur. concl. 4. n. 23. simile est in confectis calculis, quæ restringuntur ad quantitates illas, de quibus erat contentio. Ita Ias. in d. l. si de certa, n. 4. ver. simile in computationibus, qui dixit, sic intelligi debere text. l. emptor, §. Luc. ff. de pac. Idem scribunt Anch. & Gab. in locis sup. alleg.

Declaratur primò hic casus, ut locum non habeat, quo ad illius specialis rei accessoria, qualia sunt fructus, penna, & similia. Nam & hæc præsumuntur in comprehensa in ipsa liberatione generali. Ita Ias. in d. l. si de certa, n. 4. ver. limita nisi. C. de transac. post Salicet. & alios ibi, & Bart. in l. Aurel. §. cum ius, in fi. ff. de lib. legat. & attigi in seq. libr. in præf. 165. in fi. & his accedit idem Ias. in consil. 171. col. 2. li. 2. & Aemil. Ferr. in l. 1. in prin. nu. 6. & 7. ff. de pact. & Anton. Gabr. in libr. 6. concl. in tit. de reg. iur. concl. 4. num. 38.

Declaratur secundo, ut locum non habeat quo ad appendicia rei, pro qua facta fuit liberatio, illa enim præsumuntur comprehensa in liberatione, vt scribit Ias. in d. l. si de certa, n. 4. ver. 2. limita. per text. in l. si cum tibi, C. de iudic. vbi gl. & Bar. Ant. Gabr. in d. concl. 4. n. 39.

Declaratur tertio, ut locum non habeat, quo ad conuexa, & quæ præsumuntur comprehensa sub illa liberatione generali. Ita Ias. in d. l. si de certa, n. 4. ver. 3. limita, 108 Castr. & Alex. ibid. ac Ang. & Imol. in l. qui Roma. §. duo fratres, de verb. obl. & idem Ias. in l. 1. nu. 3. C. de transac. qui multa de conuexis scribit, & alia ego ipse in comment. de arbit. iud. lib. 2. casu. 95. & declarationem hanc probauit pariter Ant. Gabr. in dic. concl. 4. n. 37.

Declaratur quarto, ut non procedat, quando liberatione facta, per multum temporis post creditor inii pro alijs causis, & administrationibus petijt à debitore. Nam tunc obseruantia hæc efficit, ut præsumatur in generali illa liberatione comprehensa fuisse omnia. Ita Fulgos. in consil. 131. col. 2. ver. & considerandum est, quem secutus est Afflic. in dec. 319. n. 5.

Declaratur quinto, ut locum non habeat, quando in generali ipsa liberatione, creditor referuauit sibi aliqua ex his, quæ non erant petita. Nam tunc reliqua non referuata, nec excepta, comprehensa præsumuntur. Ita in specie declarat Afflic. in decil. 319. nu. 6. & idem sensit Natta in consil. 113. n. 4. li. 1.

Quintus est casus, quando petitio, & prosecutio fuisset specialis, transactio verò, & liberatio verbis uniuersalibus, & amplissimis, quæ salua ratione recti sermonis restringi non possunt ad rem illam, & de qua erat controuersia, exempli gratia, si petebam à te decem causa mutui, & deinde tecum transigi, teque liberaui, ac promisi nihil amplius à te ex hac & alia quacunque causa petere. Hoc